KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 21.2.2007
COM(2007) 62 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Izboljšanje kakovosti in produktivnosti pri delu: strategija Skupnosti 2007–2012 za zdravje in varnost pri delu

{SEC(2007) 214}
{SEC(2007) 215}
{SEC(2007) 216}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Izboljšanje kakovosti in produktivnosti pri delu: strategija Skupnosti 2007–2012 za zdravje in varnost pri delu

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD

To sporočilo predlaga strategijo za spodbujanje zdravja in varnosti pri delu v Evropski uniji od 2007 do 2012. Zdravje in varnost pri delu sta danes eden od najbolj pomembnih in razvitih vidikov politike EU v zvezi z zaposlovanjem in socialnimi zadevami[1]. Sprejetje in uporaba obsežnega dela zakonodaje Skupnosti v zadnjih desetletjih sta omogočili izboljšanje delovnih pogojev v državah članicah EU in zagotovili znaten napredek pri zmanjšanju pojava z delom povezanih nesreč in bolezni.

S ciljem ponovnega zagona politike zdravja in varnosti pri delu je Evropska komisija leta 2002 opredelila novo strategijo Skupnosti za obdobje 2002–2006. Ta je temeljila na splošnem pristopu k dobremu počutju pri delu ob upoštevanju sprememb glede delovnega okolja in pojava novih tveganj, zlasti tistih psihosocialne narave.

V sklepu poročila o oceni strategije Skupnosti za zdravje in varnost pri delu 2002–2006[2] je navedeno, da je ta strategija znova uvedla politike preventive na nacionalni ravni s predstavitvijo doslednih in prepričljivih argumentov v korist partnerstvu za dosego skupnih ciljev in zainteresirane strani na področju preventive, obvezuje, da strateško razmislijo o načinu uresničitve teh ciljev; strategija je povečala javno ozaveščenost glede pomena zdravja in varnosti pri delu, tako da ju je predstavila kot sestavna dela upravljanja kakovosti in kot ključna dejavnika za gospodarsko uspešnost in konkurenčnost.

V okviru lizbonske strategije so države članice priznale, da lahko zagotovitev kakovosti in produktivnosti pri delu močno prispeva k spodbujanju gospodarske rasti in zaposlovanja. Pomanjkanje učinkovitega varstva za zagotovitev zdravja in varnosti pri delu lahko namreč povzroči odsotnost zaradi nesreč pri delu in poklicnih bolezni ter tudi trajno poklicno invalidnost. To ima precejšnjo človeško razsežnost in tudi velik negativen vpliv na gospodarstvo. Ogromni gospodarski stroški težav, povezanih z zdravjem in varnostjo pri delu, ovirajo gospodarsko rast in vplivajo na konkurenčnost podjetij v EU. Znaten delež teh stroškov bremeni tudi sisteme socialnega varstva in javne finance.

---

1 Politika, ki temelji na členu 137 Pogodbe ES.

2 Poročilo o oceni strategije Skupnosti za zdravje in varnost pri delu 2002–2006 – SEC(2007) 214.

Leta 2001 si je Evropski svet v Stockholmu zastavil cilj, da do leta 2010 doseže 50-odstotno povprečno stopnjo zaposlenosti v EU za starostno skupino moških in žensk od 55 do 64 let. Na zasedanju v Barceloni leta 2002 je Evropski svet sklenil, „da bi si morala Evropska unija prizadevati za postopno povečanje dejanske povprečne starosti upokojitve do leta 2010 za približno 5 let“. Sodobna organiziranost dela lahko tako kot zdravje in varnost na delovnem mestu močno prispevajo k zagotovitvi dobrega počutja pri delu s čim večjo zmožnostjo dela za vsakogar ter s preprečitvijo prezgodnjega odhoda s trga dela.

Za izboljšanje zaposljivosti žensk in moških ter izboljšanje kakovosti delovnega okolja je treba zagotoviti napredek tudi na področju enakosti spolov. Neenakosti znotraj in zunaj delovnega okolja lahko vplivajo na varnost in zdravje žensk pri delu[3] in tako vplivajo na njihovo produktivnost. Posebna vprašanja glede varnosti in zdravja moških pri delu prav tako zahtevajo vso potrebno pozornost.

Nacionalne politike in politike EU bi morale prispevati k vzpostavitvi delovnih okolij in služb za zdravje pri delu, ki bi delavcem zagotovile popolno in produktivno sodelovanje v poklicnem življenju vse do starosti. Naš cilj bi moral biti zagotovitev stanja, v katerem delo krepi zdravje in dobro počutje ljudi ter v katerem možnost in ohranitev zaposlitve izboljšujeta splošno zdravje prebivalstva. V tem smislu je treba poudariti prispevek dobrega zdravja pri delu, ki je lahko opazen pri javnemu zdravju na splošno. Delovno mesto je zelo ustrezen okvir za dejavnosti preventive in spodbujanja zdravja.

V okviru strategije Skupnosti 2002–2006 je bilo zabeleženo veliko zmanjšanje števila nesreč pri delu. V novi strategiji za obdobje 2007–2012 je predlagano bolj velikopotezno ukrepanje in 25-odstotno zmanjšanje splošnega pojava nesreč pri delu do leta 2012 v EU-27 z izboljšanjem varovanja zdravja in varnosti delavcev, s čimer bi se bistveno prispevalo k uspehu strategije za rast in delovna mesta.

2. GLAVNI IZZIVI NA PODROČJU ZDRAVJA IN VARNOSTI PRI DELU

Novi pristop strategije Skupnosti 2002–2006 danes že kaže dosežke. Države članice so dosegle dejanski napredek glede priprave strategij in nacionalnih programov ukrepov, ki so bolj usmerjeni. V obdobju 2000–2004 se je po najnovejših dostopnih podatkih stopnja smrtnih nesreč pri delu v EU-15 zmanjšala za 17 %, stopnja nesreč pri delu, ki so povzročile odsotnost, daljšo od treh dni, pa za 20 %[4]. Pričakuje se, da se bodo ta pozitivna gibanja nadaljevala, ko bodo na voljo najnovejši podatki.

Kljub doseženemu napredku zadnji rezultati četrte evropske raziskave o pogojih dela kažejo, da številni evropski delavci še vedno menijo, da je njihovo zdravje ali varnost ogroženo zaradi njihovega dela:

– skoraj 28 % evropskih delavcev meni, da imajo nenaključne zdravstvene težave, ki jih je ali naj bi jih povzročilo ali poslabšalo njihovo sedanje ali preteklo delo;

– v povprečju 35 % delavcev meni, da njihovo delo ogroža njihovo zdravje.

---

3 *„Vprašanja enakosti spolov pri varnosti in zdravju pri delu“*. Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu, 2003.

4 SEC(2007) 214

Poleg tega zmanjševanje poklicnih tveganj ni enotno:

– nekatere kategorije delavcev so še vedno pretirano izpostavljene poklicnim tveganjem (mladi delavci, delavci z negotovo zaposlitvijo, starejši delavci in delavci migranti);

– nekatere vrste podjetij so bolj ranljive (zlasti mala in srednje velika podjetja imajo manj virov za vzpostavitev zapletenih sistemov varstva delavcev, medtem ko kaže, da je negativni vpliv zaradi težav z zdravjem in varnostjo na nekatere od njih večji);

– nekateri sektorji ostajajo še posebno nevarni (gradbeništvo, kmetijstvo, ribolov, prevoz, zdravstveno varstvo in socialne storitve).

Pomen več izzivov na področju zdravja in varnosti, ki so že bili opredeljeni v poročilih v prejšnjem obdobju, se še naprej povečuje. Ti vključujejo:

– demografske spremembe in staranje aktivnega prebivalstva;

– nova gibanja pri zaposlovanju, vključno z razvojem samozaposlenosti, sklepanjem pogodb s podizvajalci in množičnejšim zaposlovanjem v malih in srednje velikih podjetjih;

– nove in večje tokove migracij v Evropo.

Med drugim se še naprej veča zaposlenost žensk, pogosto pa jo spremlja segregacija spolov na delovnem mestu. Zato je nujno večje upoštevanje navedenih vidikov zdravja in varnosti, ki izrecno vplivajo na ženske.

Nekatere vrste poklicnih bolezni postajajo bolj razširjene (mišično-kostne težave, okužbe in bolečine, povezane s psihološkimi pritiski). Narava poklicnih tveganj se spreminja glede na pospeševanje inovacij, razvoj novih dejavnikov tveganja (nasilje na delovnem mestu, vključno s spolnim in psihološkim nadlegovanjem, odvisnosti) ter spremembo vzorcev dela (bolj razdrobljeno poklicno življenje). Te spremembe zahtevajo boljše razumevanje problema s pomočjo specializiranih raziskav, da se opredelijo učinkoviti ukrepi preventive. Navsezadnje se raven dejanskega izvajanja zakonodaje Skupnosti močno razlikuje od ene države članice do druge.

Zaradi vseh teh razlogov je treba v prihodnjih petih letih nadaljevati in povečati prizadevanja za pospeševanje zdravja in varnosti pri delu.

3. CILJI STRATEGIJE SKUPNOSTI 2007–2012

Stalno, trajno in enotno zmanjšanje nesreč pri delu in poklicnih bolezni ostaja glavni cilj strategije Skupnosti za obdobje 2007–2012. Komisija meni, da bi moral biti splošni cilj za to obdobje 25-odstotno zmanjšanje pojava nesreč pri delu, kar pomeni za 100 000 delavcev v EU-27.

Za dosego tega velikopoteznega cilja se predlagajo naslednji glavni načini:

- zagotoviti dobro izvajanje zakonodaje EU (glej točki 4.1 in 4.2);
- zagotoviti podporo malim in srednje velikim podjetjem pri izvajanju veljavne zakonodaje (glej točko 4.1);
- prilagoditi pravni okvir glede na spremembe v delovnem okolju in ga poenostaviti, zlasti v zvezi z malimi in srednje velikimi podjetji (glej točko 4.3);
- spodbujati razvoj in izvajanje nacionalnih strategij (glej točko 5);
- spodbujati spremembe vedenja pri delavcih ter tudi pristope, ki so naklonjeni zdravju, pri njihovih delodajalcih (glej točko 6);
- določiti metode za opredelitev in oceno novih morebitnih tveganj (glej točko 7);
- izboljšati spremljanje doseženega napredka (glej točko 8);
- spodbujati zdravje in varnost na mednarodni ravni (glej točko 9).

4. VZPOSTAVITEV SODOBNEGA IN UČINKOVITEGA ZAKONODAJNEGA OKVIRA

4.1. Okrepitev izvajanja zakonodaje Skupnosti

Učinkovito izvajanje pravnega reda Skupnosti je bistveno za varovanje življenj in zdravja delavcev in hkrati za zagotovitev enakopravne podlage za vsa podjetja, ki delujejo na velikem evropskem trgu.

Leta 2004 je Komisija sprejela poročilo o praktičnem izvajanju okvirne direktive 89/391/EGS in njenih prvih pet posameznih direktiv[5]. Glavni sklepi v poročilu potrjujejo pozitiven učinek teh direktiv na ravni varstva v posameznih državah članicah. To poročilo opredeljuje tudi velike pomanjkljivosti pri uporabi zakonodaje Skupnosti, zlasti v sektorjih, ki se štejejo za tvegane, in za kategorije delavcev, ki so najbolj ranljivi (mladi, delavci s pogodbami za določen čas in nizko kvalificirani delavci), zlasti v malih in srednje velikih podjetjih ter javnem sektorju.

Boljša skladnost z zakonodajo Skupnosti bo učinkovito prispevala k zmanjšanju števila nesreč pri delu in poklicnih bolezni. Za dosego tega cilja, bi bilo treba okrepiti prizadevanja na vseh straneh, tako na ravni skupnosti kot na nacionalni ravni.

---

[5] COM(2004) 62, 5.2.2004.

Komisija bo v svoji vlogi varuha pogodb zagotovila, da so direktive Skupnosti prenesene in izvajane na učinkovit način. V okviru tega bo z veliko pozornostjo pomagala državam članicam in po potrebi uvedla postopke za ugotavljanje kršitev, kar je dejansko že storila.

Države članice so dolžne zagotoviti popolno uveljavitev zakonodaje Skupnosti. V tem smislu bo Komisija še naprej namenjala veliko pozornost zdravju in varnosti v evropskih podjetjih. Obstaja potreba po boljšem odzivanju na posebne okoliščine in potrebe malih in srednje velikih podjetij, predvsem glede ocene tveganj, udeležbe in usposabljanja delavcev, ter na okoliščine v sektorjih, ki so tradicionalno zelo tvegani, kakor so kmetijstvo, gradbeništvo in prevoz.

Nacionalne strategije bi morale zato dati prednost izvajanju sklopu instrumentov, ki zagotavljajo visoko raven skladnosti z zakonodajo, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih in zelo tveganih sektorjih:

– širjenju dobre prakse na lokalni ravni;

– usposabljanju kadrov in delavcev;

– razvoju enostavnega orodja za olajšanje ocene tveganj;

– obveščanju in smernicam, sestavljenim v enostavnem jeziku, ki jih je mogoče enostavno razumeti in uporabiti;

– boljšemu razširjanju informacij in boljšemu dostopu do svetovalnih storitev;

– dostopu do zunanjih visokokakovostnih storitev preventive po dostopni ceni;

– vključitvi inšpektorjev za delo kot posrednikov za pospeševanje boljšega upoštevanja zakonodaje v malih in srednje velikih podjetjih, predvsem z izobraževanjem, prepričevanjem in spodbujanjem, nato pa po potrebi s prisilnimi ukrepi;

– uporabi gospodarskih spodbud na ravni Skupnosti (na primer v okviru strukturnih skladov) in na nacionalni ravni, zlasti za zelo majhna in mala ter srednje velika podjetja.

Komisija bo z novim programom PROGRESS in v sodelovanju s Svetovalnim odborom za zdravje in varnost pri delu pripravila praktične priročnike za pravilno uporabo direktiv 92/57/EGS (začasna ali premična gradbišča)[6], 2004/40/ES (elektromagnetna sevanja)[7] in 2006/25/ES (optična sevanja)[8]. Po potrebi bodo smernice upoštevale tudi prihodnje znanstveno mnenje Znanstvenega odbora za nastajajoča in na novo ugotovljena zdravstvena tveganja.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (Evropska agencija) bo svoje ukrepe ozaveščanja, pospeševanja in širjenja dobre prakse bolj usmerila na sektorje, ki so visoko tvegani, in na mala in srednje velika podjetja.

Svetovalni odbor za zdravje in varnost pri delu bo nadaljeval delo za opredelitev področij, za katero je priprava priročnikov dobre prakse nujna, priročnike pa bo pripravil tako, da bodo tudi malim in srednje velikim podjetjem bolj razumljiva.

V praksi so bile ugotovljene vse večje težave pri uporabi zakonodaje o zdravju in varnosti v zvezi s sklepanjem pogodb s podizvajalci, ko vsak delodajalec poskuša omejiti preventivne ukrepe samo na svoje delavce. Te razmere, ki postajajo običajne, zahtevajo posebno pozornost tako na nacionalni ravni kot na ravni Skupnosti.

Komisija bo v sodelovanju s Svetovalnim odborom za zdravje in varnost pri delu proučila načine sodelovanja med delodajalci, kadar na istem delovnem mestu hkrati obstaja več ravni sklepanja pogodb s podizvajalci, in proučila tudi možnost priprave priporočil.

Izvajanje člena 7 Okvirne direktive 89/391/EGS kaže velika neskladja glede kakovosti, obsega in dostopnosti storitev preventive. To bi lahko razložili z razlikami pri opredelitvah, ki jih države članice uporabljajo glede zahtevanih spretnosti in znanja ter usposobljenosti, in s pretiranim zunanjim izvajanjem dejavnosti preventive.

Na podlagi ocene stanja na evropski ravni bo Komisija proučila možnost o sprejetju priporočila, na podlagi katerega bi države članice pozvala k ukrepom za olajšanje dostopa do kakovostnih storitev preventive, kadar v podjetju ni ustrezne usposobljenosti, zlasti za mala in srednje velika podjetja.

4.2. Povečanje sodelovanja pri nadzoru uporabe zakonodaje

Učinkovita in enotna uporaba nacionalnih zakonodaj, ki prenašajo pravni red Skupnosti na področju zdravja in varnosti pri delu, je ključnega pomena za zagotovitev primerljivih ravni varstva v vseh državah članicah. Komisija bo na ravni Skupnosti še naprej spodbujala delo Odbora višjih inšpektorjev za delo za izboljšanje učinkovitosti nadzora in spremljanja uporabe zakonodaje, olajšanje sodelovanja med inšpektorati za delo in okrepitev skupnih ukrepov na ravni posameznih sektorjev ali tveganj.

---

6 UL L 245, 26.8.1992; str. 6.
7 UL L 159, 30.4.2004; str. 1.
8 UL L 114, 27.4.2006; str. 38.

Od Odbora višjih inšpektorjev za delo se pričakuje, da:

- **prouči razloge za razlike med stopnjami pojavnosti nesreč pri delu v državah članicah in izmenja njihove izkušnje glede inovativnih rešitev, ki so se izkazale za učinkovite;**
- **okrepi delo pri oceni vpliva uredbe REACH v zvezi z vlogo inšpektoratov za delo in razvije sinergije v sodelovanju z drugimi inšpekcijskimi organi, pristojnimi za nadzor trga in okoljsko politiko;**
- **nadalje razvija metode za izmenjavo informacij glede težav uporabe zakonodaje, ki zagotavljajo skupno obravnavanje težav;**
- **okrepi sodelovanje s Svetovalnim odborom za zdravje in varnost pri delu, zlasti v okviru priprav zakonodajnih pobud in ocene izvajanja direktiv.**

Na nacionalni ravni je treba predvideti ustrezne ukrepe, da lahko inšpektorati za delo zagotovijo, da zadevni subjekti upoštevajo svoje obveznosti in lahko uveljavljajo svoje pravice, vključno z nadzorom in posledično z uporabo odvračilnih in sorazmernih sankcij ter s pregonom zaradi kršitve pravil v zvezi z zdravjem in varnostjo. Novi izzivi, vključno s tokovi migracij, upravičujejo potrebo po bolj usmerjenem nadzoru in boljši usposobljenosti inšpektorjev.

4.3. Poenostavitev zakonodajnega okvira in prilagoditev spremembam

Komisija bo spremljala prilagoditev regulativnega okvira glede na zadnji razvoj in spremembe v delovnem okolju ob upoštevanju načela skladne, enostavne in učinkovite zakonodaje ter cilja Skupnosti o zmanjšanju upravne obremenitve za podjetja.

Komisija bo:

- **na podlagi trenutnih pogajanj s socialnimi partnerji nadaljevala delo glede možnih načinov za izboljšanje preprečevanja tveganj glede mišično-kostnih težav, rakotvornih snovi in okužb zaradi vbodov z iglo;**

- **sprejela tretji seznam okvirnih vrednosti za kemične učinkovine;**

- **pripravila poročilo o oceni izvajanja direktiv 92/57/EGS (začasna ali premična gradbišča) in 92/58/EGS (varnostni in/ali zdravstveni znaki pri delu)[9], 92/91/EGS (dejavnosti pridobivanja rudnin z vrtanjem)[10], 92/104/EGS (dejavnosti površinskega in podzemnega pridobivanja rudnin)[11], 92/29/EGS (medicinska oskrba na ladjah)[12] ter 93/103/ES (ribiške ladje)[13];**

- **ocenila ukrepe, sprejete na podlagi priporočil o samozaposlenih delavcih[14] in glede evropskega seznama poklicnih bolezni[15].**

Ocena upravnega in institucionalnega regulativnega okvira ter njegova poenostavitev bosta ostali med glavnimi prednostnimi nalogami Komisije v skladu z načeli, navedenimi v sporočilih Komisije „Bolje oblikovani predpisi za rast in delovna mesta v Evropski uniji“[16] in „Izvajanje Lizbonskega programa Skupnosti : Strategija za poenostavitev zakonodajnega okolja“[17].".

Komisija bo:

- **nadaljevala z delom kodificiranja direktiv „o zdravju in varnosti“ ob proučitvi možnosti poenostavitve zakonodaje, da se zmanjša odvečno upravno breme, ne da bi ogrozila dosego ciljev, napovedanih v tem sporočilu;**

- **predlagala spremembo Sklepa o ustanovitvi Odbora višjih inšpektorjev za delo, da se zmanjša število njegovih članov in izboljša njegovo delovanje;**

- **pospeševala pripravo skupne metodologije za oceno direktiv na področju zdravja in varnosti pri delu na podlagi prihodnje direktive o poenostavitvi in racionalizaciji poročil v zvezi s praktičnim izvajanjem[18].**

---

9 UL L 245, 26.8.1992, str. 23.
10 UL L 348, 28.11.1992, str. 9.
11 UL L 404, 31.12.1992, str. 10.
12 UL L 113, 30.4.1992, str. 19.
13 UL L 307, 13.12.1993.
14 UL L 53, 28.2.2003, str. 45.
15 UL L 238, 25.9.2003, str. 28.
16 COM(2005) 97, 16.3.2005.
17 COM(2005) 535, 25.10.2005.
18 COM(2006) 390, 14.7.2006.

Na nacionalni ravni mora vsako prizadevanje za oprijemljivo poenostavitev razmer za podjetja pomeniti izboljšanje in poenostavitev nacionalnega okvira brez znižanja sedanjih ravni varstva. Komisija je že predlagala, da bi bilo izboljšanje predpisov zaradi njihove poenostavitve vključeno v nacionalne „lizbonske "programe, državam članicam pa bi se priporočilo poročanje o njihovih začetih in načrtovanih dejavnostih.

5. SPODBUJANJE RAZVOJA IN IZVAJANJA NACIONALNIH STRATEGIJ

Uspeh strategije Skupnosti bo odvisen od prizadevanj držav članic, da sprejmejo usklajene nacionalne strategije, ki določajo količinske cilje za zmanjšanje pojava nesreč pri delu in poklicnih bolezni, in so usmerjene na sektorje in podjetja z najslabšimi rezultati ter se osredotočajo na najbolj običajna tveganja in najranljivejše delavce. Opredelitev teh strategij je treba pripraviti na podlagi podrobne ocene nacionalnega stanja z dejavnim sodelovanjem in posvetovanjem vseh zainteresiranih strani, vključno s socialnimi partnerji.

Svetovalni odbor za zdravje in varnost pri delu bo zelo koristen forum za tristransko izmenjavo informacij o vsebini nacionalnih strategij, njihovih ciljih, uvedenih ukrepih, stopnji povezanosti s strategijo Skupnosti in pregledom doseženega napredka. V okviru Svetovalnega odbora za zdravje in varnost pri delu se bodo izmenjale tudi izkušnje in dobra praksa, nadzorovalo pa se bo, ali je priprava nacionalnih strategij skladna in ali strategije zagotavljajo enakovredne ravni varstva v vsej EU.

Nacionalne strategije morajo zlasti zajemati štiri področja:

5.1. Povečanje učinkovitosti preventive pri zdravstvenem nadzoru

Slabi pogoji zdravja pri delu imajo lahko dolgoročne učinke in so vzrok za poklicne bolezni in zdravstvene težave, ki se prepoznajo celo po več kot 20 letih izpostavljenosti, kakor velja za primer azbesta. Zdravstveni nadzor delavcev je bistveno orodje pri preprečevanju takih težav.

Komisija spodbuja države članice in podjetja k izvajanju sistematičnih postopkov zbiranja in analize podatkov, zagotovljenih v okviru zdravstvenega nadzora delavcev, da se okrepi preventiva in hkrati prepreči povečanje formalnosti, s katerimi se spoprijemajo podjetja. Nacionalni zdravstveni sistemi bi morali imeti bolj dejavno vlogo, med drugim z vključitvijo ukrepov ozaveščanja zdravnikov o zdravstveni anamnezi pacientov in njihovih pogojih dela.

5.2. Ukrepanje za pospeševanje rehabilitacije in ponovnega vključevanja delavcev

Vsako leto je skoraj 350 000 delavcev prisiljenih zamenjati zaposlitev zaradi nesreče, 300 000 jih postane trajno invalidnih na različnih stopnjah in 15 000 jih je dokončno izključenih s trga dela[19].

Države članice so spodbujane, da v svoje nacionalne strategije vključijo posebne ukrepe (finančna pomoč, usposabljanja, prilagojena osebnim potrebam, itd.) za izboljšanje rehabilitacije in ponovnega vključevanja delavcev, ki so bili zaradi nesreče pri delu, poklicne bolezni ali invalidnosti dolgo odsotni z delovnega mesta.

5.3. Spoprijemanje s socialnimi in demografskimi spremembami

Izzivi, ki izvirajo iz demografskih sprememb v EU, so bili poudarjeni v sporočilu Komisije „Demografska prihodnost Evrope, kako spremeniti izziv v priložnost“[20]. Politika zdravja in varnosti pri delu lahko prispeva k premostitvi teh izzivov, predvsem z boljšo prilagoditvijo delovnega okolja na individualne potrebe in boljšo uporabo zanesljivih načel ergonomije pri načrtovanju delovnega okolja in organiziranosti dela.

Čeprav je treba zadostiti potrebam aktivnega starajočega se prebivalstva v Evropi, se prav tako ne sme zanemariti mlajših delavcev, zlasti mladih, ki so posebno izpostavljeni tveganjem, povezanim z delovnim okoljem. Ob zanemarjanju tega vidika bi dejansko prestavili tveganje na mlajše starostne skupine in omogočili pogoje za prihodnje težave.

Evropska agencija je pozvana, da v okviru svojega observatorija tveganj pripravi poročilo o posebnih izzivih na področju zdravja in varnosti, ki so večja vključitev žensk, delavcev migrantov ter mlajših in tudi starejših delavcev na trg dela. Prispevala bo k opredelitvi in spremljanju gibanj in novih tveganj ter določitvi nujnih ukrepov.

5.4. Povečanje skladnosti politik

Varovanje ter spodbujanje zdravja in varnosti evropskih delavcev za učinkovitost potrebujeta učinkovito usklajevanje med politiko zdravja in varnosti pri delu na ter drugimi politikami, ki lahko vplivajo na to področje, na ravni Skupnosti in nacionalni ravni. Zato je primerno izkoristiti sinergije in nadzorovati skladnost, zlasti v okviru politik z naslednjih področij:

– javno zdravje;

– regionalni razvoj in socialna kohezija;

– javna naročila;

– zaposlovanje in prestrukturiranje.

---

[19] Eurostat – raziskava o delovni sili 1999; modul ad hoc :„Nesreče pri delu in zdravstvene težave, povezane z delom“, objavljen v zbirki „Panorama Evropske unije : delo in zdravje v EU, statistični portret“.

[20] COM(2006) 571.

Komisija bo zagotovila, da se pobude na področju zdravja in varnosti pri delu razvijajo v skladu s politikami javnega zdravja z ciljem preprečevanja bolezni in podaljšanja aktivnega življenja z dobrim zdravjem. V okviru izvajanja sedanje strategije bodo zlasti upoštevani rezultati posvetovanja, ki se je leta 2007 začelo na podlagi zelene knjige „K Evropi brez tobačnega dima: politične možnosti na ravni EU“ in rezultati posvetovanja, končanega maja 2006 na temo „Izboljšanje duševnega zdravja prebivalstva. Pot k strategiji na področju duševnega zdravja za EU“.

Komisija bo s pomočjo medresorske delovne skupine „za zdravje in varnost pri delu“ nadzorovala, ali pobude z drugih političnih področij upoštevajo vpliv, ki ga bodo imele na varovanje zdravja in varnost pri delu.

Proučila bo zlasti možnosti, ki so na voljo v okviru različnih programov in skladov Skupnosti in bi lahko prispevale k izboljšanju ravni varovanja zdravja in varnosti delavcev.

6. SPODBUJANJE SPREMEMBVEDENJA

Zakonodaja lahko spremeni vzorce vedenja. Strategija z namenom pospeševanja kulture preventive mora zajeti vse dele družbe in preseči področja delovnega okolja in aktivnega prebivalstva. Prispevati mora k ustvarjanju splošne kulture, ki zdravstveni preventivi in preprečevanju tveganj zagotavlja pravo vrednost.

6.1. Vključevanje zdravja in varnosti v programe izobraževanja in usposabljanja

Na nacionalni, regionalni in lokalni ravni pridobljene izkušnje pri izvajanju strategije 2002–2006 kažejo na pomen razvoja kulture preprečevanja tveganj v programih usposabljanja na vseh ravneh izobraževalnega cikla in na vseh področjih, vključno s poklicnim usposabljanjem in univerzitetnim izobraževanjem. Pomembno vlogo ima osnovnošolsko izobraževanje, saj se temeljni odzivi preventive razvijejo v otroštvu.

Posebno pozornost bi bilo treba posvetiti tudi usposabljanju mladih podjetnikov na področju upravljanja zdravja in varnosti pri delu ter usposabljanju delavcev, da se jih opozori na tveganja v podjetju in na načine preprečevanja in spoprijemanja z njimi. To je zlasti pomembno za mala in srednje velika podjetja ter delavce migrante.

Evropski socialni sklad ima v tem okviru bistveno vlogo s podpiranjem pobud držav članic za razvoj kulture preventive na področju zdravja in varnosti pri delu.

Evropska agencija bo pozvana, da izvede pregled stopnje vključenosti vidikov zdravja in varnosti v politike poklicnega usposabljanja v državah članicah. Komisija bo na podlagi teh informacij in mnenja Svetovalnega odbora za varnost, higieno in varovanje zdravja pri delu proučila možnost predložitve predloga priporočila.

Države članice so pozvane, da še bolje uporabijo možnost, ki ga zagotavljajo Evropski socialni sklad ter drugi skladi Skupnosti, za razvoj projektov usposabljanja delodajalcev in delavcev na področju zdravja in varnosti pri delu.

6.2. Bolj zdravo in varno delovno okolje: izboljšanje zdravja in pospeševanje ozaveščanja v podjetjih

Podjetja, ki z dejavnimi politikami preventive vlagajo v varovanje zdravja svojih delavcev, dosegajo oprijemljive rezultate: zmanjšanje stroškov zaradi odsotnosti, zmanjšanje fluktuacije zaposlenih, večje zadovoljstvo strank, večjo motiviranost, izboljšanje kakovosti in boljšo podobo podjetja. Ti pozitivni učinki se lahko okrepijo s spodbujanjem delavcev, da si v zdravem delovnem okolju pridobijo življenjske navade, ki izboljšujejo njihovo splošno zdravstveno stanje.

Komisija spodbuja države članice, da v svojih nacionalnih strategijah predvidijo posebne pobude, ki podjetjem, zlasti malim in srednje velikim podjetjem, omogočajo dostop do tehnične pomoči in svetovalnih storitev v zvezi s pospeševanjem zdravja delavcev.

Komisija poziva Evropsko agencijo, da zbere in razširi informacije z namenom podpore razvoja promocijskih kampanj zdravja pri delu skupaj s strategijo in programi Skupnosti za javno zdravje.

Komisija poziva Evropsko fundacijo za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer, da analizira dejanske učinke teh kampanj.

Sprememba vedenja ljudi glede težav z zdravjem in varnostjo pri delu je med drugim povezana z ozaveščanjem subjektov v podjetjih in z učinkovito in celovito uporabo pravil glede obveščanja, usposabljanja in udeležbe delavcev, kar jim omogoči pridobiti ustrezno poklicno znanje, razviti preventivne odzive in varno izvajati svoje naloge.

Poleg tega se ozaveščanje, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih, lahko okrepi z ukrepi neposrednih ali posrednih gospodarskih spobud za preventivo. Ti ukrepi spodbude bi lahko vključili morebitno zmanjšanje socialnih prispevkov ali zavarovalnih premij glede na prizadevanja za izboljšanje delovnega okolja in/ali zmanjšanje nesreč, gospodarsko pomoč za vzpostavitev sistemov upravljanja zdravja in varnosti, vključitev zahtev s področja zdravja in varnosti pri izvajanju postopkov oddaje javnih naročil.

Evropska agencija bo pozvana, da razvije kampanje ozaveščanja po sektorjih, usmerjene zlasti na mala in srednje velika podjetja, in spodbuja upravljanje zdravja in varnosti v podjetjih na podlagi izmenjave izkušenj in dobrih praks, osredotočenih na posebne sektorje.

Socialni partnerji so pozvani, da pripravijo pobude v okviru sektorskega socialnega dialoga in nadzorujejo krepitev usklajevalne vloge predstavnikov delavcev v okviru sistematičnega upravljanja poklicnih tveganj.

7. SPOPRIJEMANJE Z NOVIMI IN VSE VEČJIMI TVEGANJI

7.1. Opredelitev novih tveganj

Temeljne in uporabne raziskave so nepogrešljive za izboljšanje znanja na področju zdravja in varnosti pri delu ter za opis stanj izpostavljenosti, opredelitev razlogov in učinkov ter načrtovanje preventivnih rešitev in inovativnih tehnologij. Znanstveno raziskovanje zagotavlja argumente in dokaze, na katerih je treba zasnovati politične odločitve.

Prednostne naloge raziskav morajo zlasti zajemati psihosocialna vprašanja, mišično-kostne težave, nevarne snovi, poznavanje tveganj za reprodukcijo, upravljanje zdravja in varnosti, tveganja v zvezi z več navzkrižnimi dejavniki (na primer vprašanja organiziranosti dela in načrtovanja delovnega okolja, ergonomija, kombinirana izpostavljenost fizikalnim dejavnikom in kemičnim učinkovinam) ter morebitna tveganja, povezana z nanotehnologijami.

Na ravni Skupnosti se bo med drugim še naprej krepilo prizadevanja v okviru sedmega okvirnega programa za raziskave s podporo tehnološke platforme za varnost pri delu in okoljsko varnost, ki je leta 2006 objavila svoj strateški načrt za raziskave. Opredeljenih je bilo že več vprašanj za prihodnje razpise za oddajo predlogov na različnih področjih – zdravje, nanoznanosti, nanotehnologije, materiali in nove tehnologije proizvodnje, družbeno-ekonomske znanosti ter humanistične vede – tega okvirnega programa : ocena gospodarske razsežnosti zdravja in varnosti pri delu ter izpostavljenost delavcev nanodelcem, upravljanje industrijskega tveganja, zaščitna oprema in konstrukcijska varnost. Treba je dodati, da je potrebno večje usklajevanje med nacionalnimi raziskovalnimi programi. Vzpostavitev nacionalnih tehnoloških platform ima lahko v zvezi s tem pomembno vlogo.

Evropska agencija je pozvana, da nacionalne inštitute za raziskave zdravja in varnosti spodbuja k določitvi skupnih prednostnih nalog, izmenjavi rezultatov in vključitvi potreb s področja zdravja in varnosti pri delu v raziskovalne programe.

Observatorij tveganj Evropske agencije bi moral okrepiti predvidevanje tveganj, da vključi tveganja, povezana z novimi tehnologijami, biološkimi tveganji, zapletenimi vmesniki človek-stroj in vplivom demografskih gibanj.

Komisija spodbuja države članice in socialne partnerje k pospeševanju praktičnega, hitrega izvajanja rezultatov temeljnih raziskav, tako da se podjetjem, zlasti malim in srednje velikim podjetjem, zagotovi dostop do enostavnih preventivnih instrumentov.

7.2. Spodbujanje duševnega zdravja na delovnem mestu

Trenutno so težave, povezane s slabim duševnim zdravjem, na četrtem mestu najpogostejših razlogov za nezmožnost za delo. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) ocenjuje, da bo depresija do leta 2020 postala glavni razlog za nezmožnost za delo. Delovno mesto je lahko primerno mesto za preprečevanje psiholoških težav in pospeševanje boljšega psihološkega zdravja.

Komisija spodbuja države članice, da v svoje nacionalne strategije vključijo posebne pobude, namenjene učinkovitejšemu preprečevanju težav duševnega zdravja in spodbujanju duševnega zdravja, skupaj s pobudami Skupnosti na tem področju, vključno z zaposlovanjem duševno prizadetih ljudi.

Komisija poudarja pomen pogajanj med socialnimi partnerji o preprečevanju nasilja in nadlegovanja na delovnem mestu ter jih spodbuja, da pripravijo sklepe na podlagi ocene izvajanja Evropskega okvirnega sporazuma o stresu, povezanem z delom.

8. OCENA DOSEŽENEGA NAPREDKA

Treba je razviti nove instrumente za merjenje doseženega napredka in prizadevanj vseh akterjev na nacionalni in evropski ravni, da se zagotovi ustrezno spremljanje izvajanja te strategije.

V okviru statističnega programa Skupnosti je Komisija sprejela predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta, katerega cilj je med drugim konsolidirati metodologije ESAW[21] in EODS[22] ter zagotoviti, da države članice te upravne podatke sistematično pošiljajo Komisiji. Komisija bo tudi okrepila zbiranje statističnih podatkov o zdravju in varnosti pri delu v okviru raziskav med prebivalstvom.

Komisija bo skupaj s Svetovalnim odborom za varnost, higieno in varovanje zdravja pri delu razvila skupni sistem za zbiranje in izmenjavo informacij o vsebini nacionalnih strategij, oceno izvajanja zastavljenih ciljev in učinkovitosti nacionalnih struktur preventive ter začetih prizadevanj. Spodbujala bo razvoj kvalitativnih kazalnikov za obogatitev podatkov, pridobljenih z evropsko statistiko in javnomnenjskimi raziskavami o zdravju in varnosti pri delu.

---

21 Evropska statistika o nesrečah pri delu.

22 Evropska statistika poklicnih bolezni.

9. SPODBUJANJE ZDRAVJA IN VARNOSTI NA MEDNARODNI RAVNI

V vedno bolj globaliziranem gospodarstvu je v interesu EU, da se izboljšajo delovni standardi po vsem svetu z večstranskim ukrepanjem v sodelovanju s pristojnimi mednarodnimi organi in z dvostranskimi ukrepi pri odnosu EU s tretjimi državami. Državam kandidatkam mora tudi pomagati pri pripravi za izvajanje pravnega reda Skupnosti. V tem okviru mora EU spodbujati načela preventive, določena v svoji politiki o varnosti in zdravju pri delu:

- s krepitvijo svojega sodelovanja z Mednarodno organizacijo dela (ILO), WHO in drugimi mednarodnimi organizacijami za vzpostavitev višjih ravni varstva po svetu;
- s sodelovanjem z drugimi državami, da se spodbujata izvajanje globalne strategije o varstvu in zdravju pri delu, ki jo je leta 2003 sprejela ILO, ter ratifikacijo konvencije o promocijskem okviru za varnost in zdravje pri delu, ki je bila sprejeta leta 2006;
- s spodbujanjem držav članic k ratifikaciji konvencij ILO;
- s sodelovanjem s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami, da se zagotovi globalna prepoved proizvodnje, trženja in uporabe azbesta ali izdelkov, ki vsebujejo azbest, ter s spodbujanjem zdravja in varnosti pri delu na splošno;
- z izboljšanjem zbiranja podatkov o nesrečah z zahtevami glede poročanja o hudih nesrečah, da se tako izboljša primerljivost takšnih podatkov;
- z izboljšanjem sodelovanja z razvitimi gospodarstvi, kakor so Združene države, Kanada, Avstralija in Japonska, ter z hitro rastočimi gospodarstvi, kakor sta Kitajska in Indija;
- s pomočjo državam kandidatkam pri prizadevanjih za izvajanje pravnega reda Skupnosti o zdravju in varnosti pri delu.

10. SKLEPI

Zdravje in varnost pri delu si zaradi gospodarskih in človeških razlogov zaslužita pomembno mesto v političnem programu Skupnosti.

Zavezanost k povečanju zaposlenosti in produktivnosti prek večje konkurenčnosti, ki je osrednjega pomena v lizbonski strategiji, zahteva dodatna prizadevanja vseh, ki so vključeni v izboljšanje uspešnosti EU na področju zdravja in varnosti pri delu. Zdravje in varnost pri delu imata temeljno vlogo pri povečevanju konkurenčnosti in produktivnosti podjetij in prispevku k trajnosti sistemov socialnega varstva, saj se s tem zmanjšajo stroški nesreč, nezgod in bolezni pri delu ter poveča motiviranost delavcev. Nesreče pri delu in poklicne bolezni so veliko finančno breme za javne in zasebne sisteme socialnega varstva ter zahtevajo celostno, usklajeno in strateško reševanje in sodelovanje med glavnimi udeleženimi stranmi v Evropski uniji ob upoštevanju razvoja politik Skupnosti in nacionalnih politik. Komisija bo v sodelovanju z drugimi udeleženimi stranmi zagotovila podrobne podatke in natančen časovni razpored posebnih ukrepov, ki jih je treba sprejeti na ravni Skupnosti v okviru pregleda stanja socialne agende; ti bodo dopolnili ukrepe, katerih izvajanje so obljubile države članice.

Komisija želi s tem sporočilom vse udeležene strani spodbuditi k usklajenemu prizadevanju za zmanjšanje velikih stroškov nesreč pri delu in poklicnih bolezni ter evropskim državljanom zagotoviti dobro počutje pri delu kot oprijemljivo resničnost, kot dejanski korak pri izvajanju Agende državljanov, sprejete 10. maja 2005.